

OD REDAKCJI

EDITOR'S NOTE

Minęły już 22 lata od udostępnienia łamów naszego czasopisma środowisku akademików, jak i tym wszystkim, którzy działając na styku akademii i praktyki, włączają się w dyskusje w przedmiotowych ramach pedagogiki specjalnej. W tomie, który oddajemy do Państwa rąk, dociekania empiryczne i refleksja teoretyczna dotyczą różnych przestrzeni/środków życia osób z niepełnosprawnością oraz różnych podmiotów. Autorzy tekstów, uprawiając naukę z zastosowaniem różnych podejść metodologicznych, stawiają pod dyskusję zagadnienia wiążące się z możliwościami osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, prowadzą analizy nad nowym myśleniem o edukacji, dzielą się efektami pracy naukowej dotyczącej rozpoznawania środowiska rodzinnego, systemu wsparcia, wpływu mediów w zakresie urzeczywistniania zmiany społecznej. Ich poszukiwania respektują zasadę stawiania pytań, rewidowania tez oraz aktualizowania sensu zobowiązań i możliwości różnych środowisk życia, a także oczekiwania wobec nich.

Tom otwiera przegląd artykułów opublikowanych w ciągu ostatnich 20 lat dotyczących kompetencji komunikacyjnych (w tym pragmatycznego użycia języka) osób z ADHD (Anna Wojnarska). Efektem tego przeglądu są wskazania dla dalszych badań i praktyki psychologicznej i pedagogicznej. W kolejnym artykule autorzy (Sławomir Olszewski, Katarzyna Parys) skupili się na analizie zawartych w publikacjach charakterystykach osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Poddali analizie zagadnienia odnoszące się do właściwości rozwoju osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, zróżnicowania wewnątrzgrupowego omawianej populacji, uwzględniania w charakterystykach grupy odniesienia, sposobu wartościowania opisywanych cech oraz ukazywania powiązań pomiędzy poszczególnymi właściwościami funkcjonowania opisywanej zbiorowości. Zagadnieniom związanym z mechanizmami odpowiadającymi za przebieg uczenia się (nauczania) dziecka z niepełnosprawnością intelektualną poświęcono kolejny tekst (Katarzyna Pawelczak), którego rozważania zostały osadzone przede wszystkim w kontekście społeczno-kulturowej teorii

rozwoju człowieka, psychologii rozwojowej i poznawczej. W polu edukacji można osadzić też kolejny artykuł, którego celem jest prezentacja modelu uniwersalnego projektowania jako kluczowej strategii rozwoju edukacji włączającej (Tomasz Knopik, Beata Papuda-Dolińska, Katarzyna Wiejak, Grażyna Krasowicz-Kupis). Autorzy z dużą starannością odnoszą się do koncepcji organizacji warunków edukacji wrażliwej na indywidualne potrzeby każdego ucznia, modeli uczenia się – nauczania ukierunkowanego na dostępność treści i otwartego na różnorodność.

Kolejne teksty odsłaniają wyniki poszukiwań badawczych odnoszących się do różnych podmiotów i środowisk życia. Pierwszy z nich (Beata Antoszewska) stanowi odsłonę wyników badań sondażowych na temat gotowości nauczycieli do podawania uczniom stale przyjmowanych leków. Potrzeby tej grupy dzieci są zróżnicowane i stanowią wyzwanie dla systemu opieki zdrowotnej i systemu edukacji. Autorka następnego artykułu (Anida Szafrąńska) przedstawia przegląd wyników badań skoncentrowanych na doświadczeniach rodziców dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym na doświadczeniach ojców. Zauważa, że ostatnie dekady przyniosły imponujący wzrost liczby badań obejmujących liczne wątki tematyczne, w tym dotyczące rodzicielstwa, a ich wyniki wskazują, że skutki posiadania dziecka z ASD – podobnie jak samo zaburzenie – są wieloaspektowe, złożone i obciążające, wpływając na wszystkie obszary funkcjonowania rodziców i rodziny. Celem badań zaprezentowanych w kolejnym artykule (Urszula Bartnikowska) było ukazanie unikalnych doświadczeń matek adopcyjnych dzieci z niepełnosprawnością, działających w mediach cyfrowych na rzecz tworzenia kolejnych rodzin adopcyjnych dla dzieci z niepełnosprawnością. Dane zostały pozyskane z wykorzystaniem wywiadu, a zastosowaną metodą była interpretacyjna analiza fenomenologiczna. Kolejny artykuł (Anida Szafrąńska) to doniesienie z badań, którego celem było poznanie doświadczeń ojca dziecka z ASD. Choć, jak zauważa autorka, badanie to pozwala poznać doświadczenia jednego ojca, jednak może być inspiracją, źródłem siły i motywacji dla innych ojców, którzy usłyszą diagnozę zaburzeń ze spektrum autyzmu u swojego dziecka, tym bardziej, że ukazuje również pozytywne aspekty ojcostwa. Rodzina znalazła się również w polu zainteresowania kolejnej autorki (Karolina Kaliszewska), która badawcze poszukiwania zorientowała na rozpoznanie depresji u matek i ojców osób z zespołem Downa z głębszą niepełnosprawnością intelektualną w cyklu życia rodziny. Wyniki tych badań z pewnością poszerzają dotychczasową wiedzę na temat dynamiki procesów emocjonalnych przeżywanych przez rodziców niepełnosprawnego intelektualnie dziecka w poszczególnych etapach cyklu życia rodziny.

Autorzy kolejnych tekstów kierują swoją uwagę w stronę szerszego środowiska i możliwości minimalizowania zagrożeń, jakie ten świat niesie. Autor pierw-

szego z tych artykułów (Tomasz Kasprzak) stara się przybliżyć i zrozumieć jak głuchoślepotą organizuje świat społeczny reprezentantów badanego środowiska, a także jakie sposoby oraz strategie radzenia sobie w życiu codziennym podejmują osoby głuchoniewidome. Odnosząc się do niewidoczności/ukrytości instytucjonalnej i organizacyjnej osób głuchoniewidomych artykuł ukazuje ich skomplikowaną sytuację jako (nie)widocznej i (nie)słyszalnej grupy osób z niepełnosprawnością. W kolejnym artykule autorka (Magdalena Głowacka) podejmuje temat potencjału przekazu tekstów na blogu matki dziecka z zespołem Downa w kontekście osłabiania praktyk dyskryminacyjnych wobec osób z niepełnosprawnością. Analiza semiologiczna wpisów na blogu „Człowiek obok nas” Olgi Komorowskiej prowadzi do wniosku, iż mogą być one znaczące w przełamywaniu stereotypowego, schematycznego i krzywdzącego podejścia do osób z niepełnosprawnością. Numer zamyka tekst, w którym przedstawiono założenia projektu teatroterapii skierowanego do starszych dzieci z ASD i ich rodziców, jego przebieg oraz opinie uczestników warsztatu teatroterapii. Zdaniem autorek (Justyna Leszka, Anita Stefańska) uzyskane obserwacje są obiecujące i wskazują, że dalsze badania ofert teatroterapii dla tej grupy uczestników są uzasadnione oraz mogą przynieść potencjalną poprawę funkcjonowania społeczno-emocjonalnego dzieci z ASD.

Wyrażamy nadzieję, że numer 42 „Niepełnosprawności”, który oddajemy do rąk Państwa, spotka się z pozytywnymi ocenami. Pragniemy podziękować wszystkim autorom, którzy postanowili podzielić się swoimi rozważaniami na łamach naszego czasopisma. Zapraszamy oczywiście do dzielenia się naukowymi dokonaniemami w kolejnych numerach.

dr hab. prof. UG Sławomira Sadowska
Redaktor tomu